

ПРОБЛЕМИ РОЗВИТКУ СУБ'ЄКТІВ РИНКОВОЇ ІНФРАСТРУКТУРИ В УМОВАХ ВІЙНИ

Ю. О. ТАРАРУЄВ, к.е.н., доц.

Харківський національний університет міського господарства імені О. М. Бекетова

Розвиток економіки в сучасних умовах господарювання значно ускладнюється негативними процесами, які є непередбачуваними та мають глобальний характер. Йдеться про епідемію COVID-19 та її наслідки, економічні кризи, що періодично виникають та потребують значних зусиль для мінімізації їх руйнівного впливу та ін. Але для України зараз найбільшою загрозою є воєнні дії ініційовані сусідньою терористичною державою. При цьому, негативний вплив війни на економіку нашої країни проявляється не лише у скороченні реального сектору економіки, а зачіпає також ринкову інфраструктуру, що приводить до значного зниження активності суб'єктів підприємницької діяльності. Таким чином, для адаптації економічної системи в умовах воєнних дій, необхідно систематизувати основні проблеми, що стосуються суб'єктів ринкової інфраструктури.

Ринкова інфраструктура є дуже широким поняттям, бо позначає усі сфери економічної діяльності, де забезпечується зв'язок і взаємодія між основними суб'єктами економічної системи. Тому у цій публікації пропонується обмежитися проблемами банківського сектору та страхової сфери та, що виникли останнім часом та частково обумовлені воєнними діями.

Банківський сектор. З метою забезпечення безперебійності банківської системи НБУ приймає постанову «Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану» [1]. Згідно з документом банки забезпечують роботу відділень у безперебійному режимі в умовах відсутності загрози життю та здоров'ю населення, але з огляду на певні обмеження, які стосуються і зняття готівки. Серед негативних тенденцій за час воєнного вторгнення варто відзначити скорочення загальної кількості банків України з 71 до 63 (з них з іноземним капіталом – з 33 до 28) [2]. Серед інших проблем вітчизняних банків варто відзначити високу монополізацію ринку. Як зазначають Ситник Н.С. та Прицак Я. М. [3], п'ять найбільших банків протягом останніх років зосередили у власності 60-64 % сукупної вартості активів національної банківської системи. Також означені автори вказують на низький рівень безпеки (з огляду на незадовільне співвідношення кредитів та депозитів), низьку рентабельність активів та приховування доходів з метою мінімізації оподаткування. Однак, останнє явище досить поширене і набуло загального характеру і стосується переважної більшості економічних суб'єктів. Разом з тим, одна з основних проблем банківської системи в цілому – поступове зменшення доходів населення під час війни на тлі доволі високих відсоткових ставок обумовлених значною інфляцією. Така тенденція приводить до зниження вільних коштів у потенційній клієнтів банківських установ, що у свою чергу обумовлює зменшення обсягів їх кредитування.

Страхова сфера. Як і у попередньому випадку, Негативний вплив воєнних дій на страховий ринок проявляється у скороченні їх кількості. Зокрема, з кінця березня 2022 р. по кінець березня 2023 р. загальна кількість страхових компаній скоротилася зі 145 до 122. Разом з тим, протягом 2020-2022 рр. спостерігалось зростання страхових резервів з 34,1 до 41,1 млрд. грн. на тлі скорочення страхових премій з 45,2 до 39,6, млрд. грн. При цьому розмір страхових виплат знизився з 14,9 до 13 млрд. грн., а їх рівень лишився стабільним і становив близько третини від розміру премій [4]. За результатами аналізу А. Мариної та М. Пеценко [5] можна зауважити, що воєнні дії також привели до появи і поширення таких страхових ризиків як: пошкодження транспортного засобу осколками, ризик прильоту ракети, інших об'єктів; підрив на міні, прямий обстріл; влучення снарядів, мін, куль, обрушення будівель, наслідки пожежі, мінування територій, однак страхове відшкодування за цими страховими випадками є незначним з огляду на їхню поширеність. Власне, відсутність належного страхування від воєнних ризиків в умовах війни і є однією з найбільших проблем страхового ринку, продукти якого потребують актуалізації відповідно до потреб нашого суспільства.

Варто відзначити, що воєнні дії спричинили і низку проблем для економіки в цілому серед яких найбільш важливими є: скорочення кількості підприємств та обсягів виробництва продукції робіт і послуг; значне скорочення експорту українського зерна та іншої продукції сільського господарства, міграція громадян до країн ЄС (що обумовлює зниження кадрового потенціалу економіки), брак фінансових ресурсів та зростання рівня інфляції та ін. Очевидно, що в умовах воєнних дій вирішити перелічені проблеми в повній мірі надзвичайно складно і виконання цього важливого завдання потребує консолідації зусиль суспільства у поєднанні з належною реалізацією найбільш раціональних законодавчих ініціатив.

Список використаних джерел:

1. Про роботу банківської системи в період запровадження воєнного стану: Постанова Правління НБУ від 2402. 2022 № 18. URL: https://bank.gov.ua/ua/legislation/Resolution_24022022_18
2. Міністерство фінансів України. Офіційна сторінка. URL: <https://index.minfin.com.ua/ua/banks/stat/count/>
3. Ситник Н. С., Прицак Я. М. Банківська система України в умовах війни: ризики та оцінка безпеки. Молодий вчений. 2023. № 6 (118). С. 94-98. DOI: <https://doi.org/10.32839/2304-5809/2023-6-118-19>
4. Національний банк України. Офіційна сторінка. URL: <https://bank.gov.ua/>
5. Марина А., Пеценко, М. (2023). Страховий ринок України в умовах війни. 2023. *Цифрова економіка та економічна безпека*, № 5 (05) С. 44-51. <https://doi.org/10.32782/dees.5-7>